

MEMORIE VAN TOELICHTING

Na de Wereldoorlog 1914—1918 heeft men in de Volkenbond de eerste poging mogen begroeten tot verwezenlijking van een georganiseerde universele rechtsordening. Toen deze poging mislukt was en de wereld wederom de ramp van een nieuwe oorlog had moeten doormaken, heeft men in het Handvest van de Verenigde Naties getracht, opnieuw en thans in hechter en sterker vorm deze organisatie tot stand te brengen. De ervaringen tot dusverre met de sindsdien in het leven geroepen organisatie van de V.N. opgedaan, zijn zeker niet in alle opzichten bemoedigend. Vandaar, dat zich in vele kringen een neiging openbaart tot aaneensluiting in beperkter verband, binnen het kader van de V.N., waarbij onderling verder gaande verplichtingen worden aanvaard dan waartoe de gemeenschap der volkeren op het ogenblik bereid is. Een voorbeeld van een dusdanige aaneensluiting, die is begonnen op het gebied der economische betrekkingen, hebben Nederland, België en Luxemburg gegeven. De nauwe gemeenschap van belangen en de geografische ligging, die deze drie Staten met Frankrijk en Groot-Brittannië verbindt, deden de vraag rijzen, of met de hier aangevangen groepvorming in West-Europa niet verder zou kunnen worden gegaan. Uit de rede, op 22 Januari uitgesproken door de Staatssecretaris voor Buitenlandse Zaken van het Verenigd Koninkrijk en de ontvangst daarvan in Frankrijk, bleek, dat deze denkbeelden ook sterk in die beide landen leefden. Teleurstelling wekte het evenwel, dat aanvankelijk de Regeringen van beide laatstgenoemde Staten aan deze samenwerking slechts de vorm wilden geven van een uitbreiding van het Brits-Franse Verdrag van Duinkerken van 4 Maart 1947, dat, zoals bekend, beoogde onderlinge bijstand te verlenen in geval van agressie door Duitsland. De Benelux-Staten, die hun onderlinge samenwerking aanstonds op geheel andere en meer positieve basis hadden opgezet, achtten deze beperkte strekking niet in overeenstemming met de verder gaande doeleinden, welke moesten worden nagestreefd. Militaire beveiliging, en dan niet alleen tegen Duitsland, achtten de Benelux-Staten uiteraard hoogst belangrijk, maar in hun ogen zou een beveiliging van deze aard in het bijzonder dan van belang worden, indien de militaire samenwerking tevens berustte op een nauwe aaneensluiting op economisch, sociaal en cultureel gebied en indien overleg op gewichtige punten van het buitenlands beleid verzekerd was. Het was voor de drie genoemde Staten een grote voldoening tenslotte te kunnen constateren, dat, klaarblijkelijk mede onder invloed van de politieke ontwikkeling in Europa, deze denkbeelden bij de Franse en de Engelse Regering weerklank vonden, zodat tenslotte een collectief Verdrag kon tot stand komen, dat veel meer omvat dan de oorspronkelijk voorgestelde analoge toepassing van het Verdrag van Duinkerken.

De eerste artikelen van het thans ter goedkeuring aan de Staten-Generaal overgelegde Verdrag handelen over de economische, sociale en culturele samenwerking van de vijf Staten. De vooropstelling dezer bepalingen is, gelijk reeds uit het bovenstaande moge gebleken zijn, niet een toevallige, zij is uitdrukkelijk gewild. Daarmede wordt onderstreept, dat de bedoeling van het Verdrag in de eerste plaats is een bijdrage te leveren ter bereiking van een internationale rechtsorde, ter beveiliging van een vreedzame samenleving der volkeren, ter bevordering van hun stoffelijk welzijn en ter handhaving en verdieping van hun geestelijk bezit. Het is hierop, dat de eerste vier alinea's van de Préambule betrekking hebben. Teneinde de aaneengesloten Staten te beschermen tegen een agressie door derden, welke de meest noodlottige gevolgen zou kunnen hebben voor de verwezenlijking der door hen gemeenschappelijk beleden idealen, dient de bijstandsverplichting. Deze zal in werking treden in geval van gewapende aanval, van welke zijde die ook moge komen. De Regering had gaarne gezien, dat niet de naam van enig speciaal land als mogelijke aanval in het Verdrag werd genoemd. Onder de indruk van de agressieve rol, die Duitsland in de beide wereldoorlogen had gespeeld, wensten andere Verdragstaten echter uitdrukkelijk de mogelijkheid van een optreden tegen Duitsland ingeval van hernieuwde agressie te vermelden. Het bezwaar, dat van de zijde der Nederlandse Regering daartegen werd gemaakt, berustte niet op de

wens, ook maar enigszins de afkeer voor de Duitse aanvalspolitiek, zoals die zich in het verleden had geuit, te bemantelen. De Regering echter vreesde intussen, dat de nauwe samenwerking, die men hoopt, dat tot stand zal komen, met alle overige landen en derhalve ook met Duitsland in de vorm, waarin het tenslotte weder in het Europees verband zal worden opgenomen, zou worden belemmerd door een uitdrukkelijke vermelding, als thans werd voorgesteld. Tenslotte heeft de Regering echter gemeend, aan het bij andere Staten zeer ernstige verlangen tot opnemning van de betreffende clauseule in de Préambule in de thans gekozen vorm te moeten tegemoetkomen. Als vaststaande mag evenwel worden aangenomen, dat het geenszins de bedoeling is door deze clauseule een samenwerking in de toekomst met Duitse gebieden, die zich zouden laten leiden door de beginselen, welke aan het Verdrag ten grondslag liggen, op enigerlei wijze tegen te gaan. De bepalingen in de Préambule, luidende: „Geleidelijk in hun streven andere Staten te betrekken, die bezielt zijn door dezelfde idealen en de zelfde doeleinden beogen”, heeft mede hierop betrekking.

Een groepvorming, als in het voorgelegde Verdrag beoogd, is in het Handvest der Verenigde Naties uitdrukkelijk voorzien. Artikel 52 van het Handvest bepaalt, dat niets in het Handvest het bestaan uitsluit van regionale regelingen of organen ter behandeling van zodanige zaken betreffende de handhaving van internationale vrede en veiligheid als in aanmerking komen voor regionaal optreden, mits zodanige regelingen of organen en hun werkzaamheden in overeenstemming zijn met de doeleinden en beginselen van de V.N. Van belang is in dit opzicht ook het begrip van collectieve zelfverdediging, vermeld in art. 51 van het Handvest. Dit artikel bepaalt, dat niets in het Handvest afbreuk zal doen aan het natuurlijke recht tot individuele of collectieve zelfverdediging, indien een gewapende aanval plaats heeft tegen een Lid van de V.N., totdat de Veiligheidsraad de maatregelen heeft genomen, die nodig zijn voor het handhaven van de internationale vrede en veiligheid. Een toepassing hebben deze voorschriften gevonden in het Inter-Amerikaanse Verdrag van Onderlinge Bijstand, gesloten op de Inter-Amerikaanse Conferentie voor de Handhaving van de Continentale Vrede en Veiligheid te Petropolis in de staat Rio de Janeiro op 2 September 1947. Dit Verdrag heeft, voor de Benelux-landen in zekere mate, als precedent gediend bij de opstelling van het Verdrag betreffende de West-Europese Unie.

Ongetwijfeld bedoelt ook de algemene bijstandsregeling van het Handvest beveiliging tegen agressie te bieden. Artikel 39 van het Handvest schrijft voor, dat de Veiligheidsraad het bestaan van een bedreiging van de vrede en inbreuk op de vrede of een aanval vaststelt en aanbevelingen moet doen of beslissen, welke maatregelen overeenkomstig de artikelen 41 en 42 moeten worden genomen om de internationale vrede en veiligheid te handhaven of te herstellen. Deze bepaling, alsmede de nadere uitwerking er van in het Handvest, is ongetwijfeld van grote betekenis, doch men mag niet de ogen er voor sluiten, dat zij een afdoende beveiliging van de Staten-Leden, die het slachtoffer van een aanval zouden zijn, niet vermag te geven. In de eerste plaats toch kan het geruime tijd duren eer de V.N., indien tot een gemeenschappelijke actie zou worden besloten, over de nodige machtsmiddelen zouden kunnen beschikken om tegen de aanval te treden. Ernstiger nog is, dat ingevolge de bepaling van artikel 27 voor de rechtsgeldigheid van een besluit van de Veiligheidsraad omtrent een gemeenschappelijk militair optreden vereist is, dat 7 leden, waaronder zich moeten bevinden de in de Veiligheidsraad permanent vertegenwoordigde Leden, daarvóór stemmen, zodat, ingeval de agressie zou uitgaan van een der permanente Leden of van een Staat, welke door nauwe banden met een dier Leden verbonden is, verwacht kan worden, dat de hier bedoelde meerderheid niet zal worden bereikt. Met het oog daarop zijn de voorschriften inzake de mogelijkheid van het sluiten van regionale verdragen van groot belang, en zulks meer bepaaldelijk in verband met de in artikel 51 geopende mogelijkheid van collectieve zelfverdediging, welke aldus de weg opent tot een aaneensluiting, die binnen de korst mogelijke tijd een vooraf georganiseerde gemeenschappelijke afweer mogelijk kan maken, indien agressie tegen een der deelgenoten plaats vindt. De aandacht moge er op worden gevestigd, dat ook in Oost-Europa sinds het tot stand komen van de V.N. tal van verdragen zijn gesloten, die ten doel hebben om, binnen het kader van het Handvest, gemeenschappelijk aan agressie van derden terstond het hoofd te kunnen bieden.

Hoewel, gelijk hierboven reeds opgemerkt, principieel het Handvest van de V.N. op het standpunt staat van verplichte gemeenschappelijke hulp in geval van agressie, en voor onzijdigheid in het kader van het Handvest bij een dusdanige aanval geen plaats meer is, moet ingevolge de onvolmaakte toepassing, die deze beginselen hebben gevonden, er mede worden rekening gehouden, dat, althans in theorie,

de mogelijkheid van neutraliteit nog steeds blijft bestaan. Zodanige neutraliteit zou onder zekere omstandigheden aan landen als Nederland ten goede kunnen komen. Het thans voorgelegde Verdrag verzekert enerzijds aan de vijf deelnemers in geval van aanval door derden onmiddellijke bijstand van de vier overige, doch maakt anderzijds het onmogelijk, dat, indien een aanval op een der verdragsdeelnemers plaats heeft, de overigen onzijdig zullen blijven. Zij, die dit Verdrag ondertekenen, doen dus, voor het geval van een aanval op een hunner, onvoorwaardelijk afstand van de mogelijkheid neutraal te blijven.

Deze consequentie van het Verdrag is van gewicht voor een Staat als Nederland, in wiens politiek de neutraliteit een belangrijke rol heeft gespeeld. Weliswaar heeft Nederland steeds geweigerd een toestand van permanente neutraliteit te aanvaarden, gelijk thans nog in Zwitserland bestaat, en gelijk indertijd België en Luxemburg hebben gekend, welke permanente neutraliteit inhield, dat de betrokken Staten zich tegenover anderen, die hunnerzijds de neutraliteit „garandeerden”, verbonden om in toekomstige oorlogen tussen derden onder alle omstandigheden neutraal te blijven. Echter ging de Nederlandse politiek in de 19e eeuw uit van de gedachte, dat afzijdigheid van Nederland in de conflicten tussen de Grote Europese Mogendheden grondslag moest zijn van Nederland's buitenlandse politiek, aangezien zij niet alleen lag in Nederland's eigen belang, maar tevens zou strekken ter waarborging van de vrede; immers zou aldus de handhaving worden bevorderd van het Europese evenwicht, dat voortbestaan van de onverzwakte Nederlandse souvereiniteit over het mondingsgebied der grote rivieren en daarmee een volstrekt neutrale houding van Nederland in alle conflicten onder alle omstandigheden zou eisen.

Aan deze „zelfstandigheidspolitiek”, die derhalve zich ertegen verzet, dat Nederland bij voorbaat nauwere aansluiting zocht, hetzij naar het Oosten, hetzij naar het Westen, is door de loop der ontwikkeling in Europa haar grondslag komen te ontvallen. Voor een land als Nederland, welks gebied een zo geëxponeerd deel van het Europese contingent vormt, is er derhalve alles aan gelegen om door ontwikkeling der internationale organisatie te bevorderen, dat de kans op oorlog zo gering mogelijk zou worden en dat een internationale organisatie, die tot doel heeft de oorlogen te voorkomen, tot zo krachtig mogelijke ontwikkeling wordt gebracht. Vandaar dat Nederland zowel in de Volkenbond als in de V.N. alle krachten heeft ingespannen en nog inspant om een ontwikkeling in deze zin te bevorderen. Zolang echter, gelijk hierboven is uiteengezet, de internationale organisatie geen afdoende waarborgen tegen vijandelijke agressie kan opleveren, zal Nederland erop uit moeten zijn te trachten, door aanvullende regelingen binnen het kader van het Handvest, de Nederlandse belangen zo goed mogelijk te beveiligen tegen eventuele veroveringspolitiek, en aldus de lijn door te trekken, welke te dezer zake in Volkenbondverdrag en Handvest der V.N., zij het nog enigszins onvast, is aangegeven.

De inzichten van de Nederlandse Regering te dezer zake stemden volledig overeen met die der Belgische en Luxemburgse Regeringen. Op dezelfde dag, dat de Britse en Franse Regeringen de nota's deden overhandigen, waarin het bovenvermelde voorstel tot het sluiten van overeenkomsten naar het model van het Verdrag van Duinkerken was vervat, deden de drie Benelux-Regeringen aan de Britse en Franse Regeringen een nota toekomen, waarin de beginselen werden omschreven van een collectieve overeenkomst, zoals zij die zich hadden gedacht. De besprekingen, welke van 3 tot 15 Maart te Brussel tussen delegaties van de vijf Mogendheden hebben plaats gehad, zijn gevoerd in een geest van wederzijds begrip en vertrouwen, zodat zij binnen dit korte tijdsbestek hebben geleid tot een overeenkomst, die, wat de grote lijnen betreft, geheel met de inzichten der Benelux-Regeringen, zoals die in bovenvermelde nota waren neergelegd, strookte.

De ondertekening had plaats door de Ministers van Buitenlandse Zaken en de leiders der delegaties in een plechtige zitting te Brussel op 17 Maart. Bij die gelegenheid spraken de Ministers van Buitenlandse Zaken in korte redevoeringen hun voldoening uit over het tot stand komen van het Verdrag. De Nederlandse Minister van Buitenlandse Zaken eindigde zijn toespraak, welke als bijlage bij deze Memorie is gevoegd, met de verklaring, dat de door hem gemaakte opmerkingen blijk gaven van de voldoening, waarmee Nederland de ondertekening van het Verdrag begroette. De Nederlandse Regering gaf zich rekenschap van de ernst van haar beslissing, die in zeker opzicht een keerpunt betekende in de traditionele Nederlandse politiek, doch zij was er diep van overtuigd, dat het genomen besluit haar werd voorgeschreven door de zorg voor de eer en het welzijn van het Koninkrijk der Nederlanden. De Nederlandse vertegenwoordiger eindigde met de zegen van de Almachtige af te smeken over het werk, dat thans was tot stand gebracht.

De volgende opmerkingen mogen, in aansluiting aan bovenstaande meer algemene beschouwingen, worden gemaakt ten aanzien van de artikelen van het Verdrag.

Artikel I

De samenwerking op economisch gebied is een van de elementen van het Verdrag, waarvan in de toekomst belangrijke resultaten mogen worden tegemoet gezien. Aan de hand van de ervaring, door de drie Benelux-landen in dit opzicht opgedaan kan verwacht worden, dat ook tussen deze vijf landen zich een praktische economische samenwerking zal kunnen ontwikkelen. Geenszins wordt hierbij beoogd een egalisering volgens vooropgestelde schablonen. De bewoordingen van artikel I „door opheffing van tegenstellingen in haar economische politiek” geven duidelijk aan, dat slechts daar, waar het verschil in richtlijnen een belemmering oplevert voor een deugdelijke samenwerking, naar grotere eenvormigheid dient te worden gestreefd.

Gegeven de verschillende andere economische organisaties, waaraan de vijf Staten deelnemen, kwam het wenselijk voor in lid 2 van dit artikel nadrukkelijk te doen uitkomen, dat vermeden moet worden dubbel werk te verrichten; met name valt hier te denken aan de verschillende economische organen van de V.N., alsmede aan eventuele organisaties, die in verband met het plan-Marshall in het leven kunnen worden geroepen. Het komt de Nederlandse Regering voor, dat de economische aansluiting der vijf Staten de doeleinden van het plan-Marshall in belangrijke mate zal kunnen bevorderen. Juist de nauwere gemeenschap, die tussen de vijf West-Europese landen bestaat, zal er toe kunnen leiden, dat tussen hen onderling aanstands maatregelen worden getroffen, die in het grote verband der zestien Staten eerst veel later mogelijk zullen blijken. Deze maatregelen zullen, wel ver van de werkzaamheid van het plan-Marshall te belemmeren, integendeel een stimulerende invloed kunnen hebben op de samenwerking in het grotere verband. Geenszins zal men kunnen aannemen, dat de organen, welke ingevolge het plan-Marshall in het leven zullen worden geroepen, een organisatie van de vijf West-Europese landen op economisch gebied overbodig zouden maken.

Artikel II

Na de economische samenwerking wordt in het Verdrag de sociale samenwerking naar voren gebracht. In dit verband kunnen aanbevelingen van verschillende gespecialiseerde organisaties een rol spelen. In het bijzonder is gedacht aan de Internationale Arbeidsorganisatie, die in jaarlijkse conferenties verdragen en aanbevelingen pleegt aan te nemen, welke voor het sociale welzijn der volkeren van overwegend belang zijn. Beoogd wordt in het bedoelde artikel regelingen, in deze organisaties aanvaard, waarmee de vijf landen het eens zijn, zo spoedig mogelijk tussen hen onderling in werking te doen treden, zonder dat behoeft te worden afgewacht, dat de regeling ook in groter verband van kracht zal zijn geworden. Uiteraard zal het van de omstandigheden afhangen of dit doel steeds zal kunnen worden verwezenlijkt. Vandaar dat in het artikel uitsluitend sprake is van *overleg* tussen de partijen, teneinde zo *spoedig mogelijk* tot een toepassing van de bedoelde aanbevelingen te kunnen geraken.

Artikel III

Tot dusver bestaan tussen de vijf Verdragstaten reeds enkele bilaterale culturele verdragen, die het doel beogen, dat in artikel III tot uiting is gebracht. Het artikel wil de culturele uitwisselingen tussen de vijf Verdragstaten zoveel mogelijk bevorderen. Er ligt hier nog een uitgebreid arbeidsveld braak; de bemoeilijking van het onderlinge verkeer o.a. door deviezen-voorschriften, werkt in deze remmend.

Artikel IV

Na hetgeen in het algemene gedeelte van de Memorie omtrent de militaire bijstand in geval van een gewapende aanval is opgemerkt, zal dit artikel geen uitvoerige toelichting meer behoeven. De vermelding van artikel 51 van het Handvest beoogt te doen uitkomen, dat deze militaire hulpverlening alleen geoorloofd zal zijn, wanneer het gaat om *verdediging*. Het begrip van „collectieve zelfverdediging” als in artikel 51 neergelegd, brengt echter mede, dat als zelfverdediging niet slechts zullen gelden maatregelen, genomen door de Staat, die zelf het rechtstreeks slachtoffer is van een aanval, maar dat als zelfverdediging ook worden beschouwd de maatregelen, waartoe in groepsverband verenigde Leden der V.N. zullen overgaan, wanneer een lid van de groep wordt aangevallen.

Het artikel beperkt de bijstandsverplichting tot een aanval in Europa. De Benelux-landen hadden er bezwaar tegen, zich te ver-

binden tot automatische bijstand bij elke gewapende aanval, waar ter wereld deze ook tegen de beide grote Mogendheden zou worden gericht. Dit standpunt bracht voor Nederland echter de schaduwzijde mede, dat een aanval op het buiten Europa liggende gebied, dat tot dusver deel uitmaakt van het Koninkrijk der Nederlanden, niet onder dit artikel van het Verdrag valt. Daaraan wordt echter gedeeltelijk tegemoet gekomen door de in artikel VII opgenomen verplichting tot overleg, indien zich, waar ter wereld ook, een bedreiging voor de vrede openbaart. Bij artikel VII zal hierop nader worden teruggekomen.

De casus foederis is niet alleen aanwezig, indien het betreft een aanval op het Europese grondgebied der Verdragstaten, maar tevens indien het zou gelden een aanval op troepen, die zich buiten dit grondgebied, doch in Europa, zouden bevinden, voor zover althans deze aanval van een zodanige ernstige aard zou zijn, dat hierop inderdaad de woorden van artikel IV „indien een der Hoge Verdragsluitende Partijen het voorwerp zou zijn van een gewapende aanval”, van toepassing kunnen worden geacht.

Artikel V

Uit dit artikel blijkt ten duidelijkste, dat de vijf Staten dit Verdrag wenselijk te houden binnen het kader van de V.N. Verklaard wordt, dat alle maatregelen tot toepassing van artikel IV genomen, terstond moeten worden ter kennis gebracht van de Veiligheidsraad en opgeheven zullen worden, zodra de Veiligheidsraad de nodige maatregelen zal hebben genomen, om de internationale vrede en veiligheid te waarborgen. De bewoordingen zijn gelijklopend aan die, welke voorkomen in artikel 51 van het Handvest der Verenigde Naties. Krachtens dit artikel is voor het nemen van afweermaatregelen tegen onrechtmatige agressie een toestemming van de Veiligheidsraad niet vereist. Is men ter uitvoering van dit recht van wettige zelfverdediging tot afweermaatregelen overgegaan, dan kan ongetwijfeld de Veiligheidsraad ingrijpen en op enigerlei wijze de actie van de betrokken Staat beteugelen. Hierbij moet echter worden in aanmerking genomen, in de eerste plaats, dat krachtens art. 51 effectieve collectieve afweer onmiddellijk geoorloofd is, zolang de Veiligheidsraad nog niet tot een beslissing is gekomen, en in de tweede plaats, dat indien door gebrek aan eenstemmigheid, gelijk reeds in de algemene toelichting uiteengezet, de Veiligheidsraad onmachtig blijkt met de vereiste meerderheid een beslissing te nemen, de ondernomen actie tot gemeenschappelijke afweer kan worden voortgezet.

Artikel VI

Artikel VI bevat in het eerste lid de verklaring van de Verdragstaten, dat geen der op het ogenblik tussen hen onderling en met derden van kracht zijnde verbintenissen in strijd zijn met de bepalingen van dit Verdrag. De opname van deze bepaling is toe te schrijven aan de wens van enige der Verdragstaten, die met derden politieke overeenkomsten omtrent non-agressie hadden gesloten, om te doen uitkomen, dat het thans gesloten Verdrag in geen enkel opzicht bedoeld was als de genoemde overeenkomsten terzijde te stellen of op enigerlei wijze daarop inbreuk te maken.

Het laatste lid van art. VI houdt een bepaling in, die in verschillende verdragen van deze aard voorkomt en die geen nadere toelichting zal behoeven.

Artikel VII

Gelijk reeds hierboven is opgemerkt, vormt de instelling van de Consultatieve Raad een van de belangrijkste onderwerpen van het Verdrag. Omtrent de samenstelling hiervan treedt het Verdrag niet in bijzonderheden. Het is de bedoeling der ondertekenaars, op zeer korte termijn tot een nadere uitwerking van dit artikel te geraken. Het orgaan is gedacht als een adviserend lichaam van vertegenwoordigers der vijf Regeringen. Het zal permanent zitting hebben en kan bijeenkomen op elk ogenblik, dat het zulks nuttig zal oordelen. Bovendien heeft elk der vijf betrokken Regeringen het recht terstond een bijeenroeping van de Raad te eisen, teneinde gemeenschappelijk overleg te plegen omtrent elke toestand, die een bedreiging van de vrede zou kunnen vormen, waar ook deze zich voordoet, en te beaanselagen omtrent de aan te nemen houding en de te nemen maatregelen. Terwijl de automatische bijstandsverplichting beperkt is tot een gewapende aanval op een der Hoge Verdragsluitende Partijen in Europa, geldt de hier beoogde verplichting tot onderling overleg voor alle gevallen, waarin een der partijen zulks verlangt met het oog op een bedreiging van de vrede.

In de tweede plaats wordt ten gevolge van dit voorschrift aan de drie Benelux-Staten de mogelijkheid verschafte om hun stem te doen horen, waar het geldt internationale maatregelen, door de overige

Verdragpartners buiten Europa te nemen of genomen, welke naar het oordeel van eerstgenoemde Staten de vrede in gevaar zouden kunnen brengen. Het komt zeker gewenst voor, dat nu ingevolge dit Verdrag de drie Benelux-Staten hun lot in belangrijke mate verbinden aan dat van de beide overige Verdragstaten, zij ook hun stem moeten kunnen laten horen, wanneer het betreft maatregelen, die naar hun oordeel de wereldvrede zouden kunnen bedreigen. Uiteraard kan niet worden geëist, dat de politiek der Grote Mogendheden van de toestemming der Benelux-Staten zal worden afhankelijk gesteld, doch op de hierboven beschreven wijze is voorzien, dat een zekere invloed terzake door deze Staten zal kunnen worden uitgeoefend.

De werkzaamheid van de Raad zal uiteraard niet uitsluitend liggen op politiek en militair gebied, maar zal zich eveneens uitstrekken over de andere terreinen, waarop het Verdrag betrekking heeft, met name het economisch, sociaal en cultureel gebied. Uitdrukkelijk bepaalt artikel VII, dat overleg zal worden gepleegd omtrent elke toestand, die de economische stabiliteit in gevaar brengt. Aangezien de werkzaamheid van de Raad zich derhalve over zeer uiteenlopende onderwerpen zal uitstrekken, zal het noodzakelijk zijn, de Raad dusdanig te organiseren, dat hij deze taak zal kunnen vervullen. Er zal voor gewaakt moeten worden, dat geen dubbel werk wordt verricht met andere organen op dit gebied, met name ook op die betreffende het plan-Marshall. Omtrent de plaats, waar de zetel van de Raad zal worden gevestigd, zal o.m. bij de nadere uitwerking der bepalingen worden beslist.

Artikel VIII

De vijf Regeringen komen overeen om de oplossing van rechtsgeschillen, welke tussen haar zouden kunnen rijzen, aan het Internationale Gerechtshof op te dragen. Het belang van deze bepaling moet, in aanmerking genomen, dat alle vijf Verdragstaten de verplichte rechtspraak van het Hof reeds hadden aanvaard of op het punt stonden te aanvaarden, hierin worden gezien, dat deze aanvaarding voor een bepaalde termijn, gewoonlijk vijf of tien jaren, is geschied; had men dus uitsluitend op deze reeds plaats gehad hebbende aanvaarding vertrouwd, dan was het niet uitgesloten geweest, dat na het verloop van deze termijn een der Verdragstaten de algemene aanvaarding niet langer zou hebben gehandhaafd, waardoor de rechtsverplichting ook tussen de Verdragstaten onderling zou zijn vervallen.

Ten gevolge van de thans in het Verdrag opgenomen bepaling staat het vast, dat gedurende de gehele looptijd van het Verdrag (50 jaren) de rechtsgeschillen, welke tussen de Staten onderling mochten rijzen, aan het Hof zullen worden voorgelegd. Betreurd wordt, dat het Verdrag de reserves handhaaft, welke de Staten tot dusverre bij de algemene aanvaarding hebben gemaakt. Enkele der Verdragstaten hadden echter bezwaar tegen het laten vervallen dezer reserves, met het oog op de mogelijkheid, dat de kring der deelnemende Staten aan het Verdrag op de duur zou kunnen worden uitgebreid en men niet bereid was reserves, ook al indien men geneigd zou zijn deze in het verkeer met de vier overige Verdragpartners te laten vervallen, tegenover eventueel later toetredende Staten eveneens als opgeheven te beschouwen.

Andere dan rechtsgeschillen zullen aan een conciliatieprocedure worden onderworpen. Van belang is de bepaling, dat, indien het betreft gemengde geschillen, waarvan enige elementen aan verzoening en andere aan rechtspraak zouden zijn onderworpen, iedere partij bij het geschil het recht zal hebben te eisen, dat de rechterlijke beslissing inzake de rechtskwesties zal voorafgaan aan de verzoeningsprocedure.

Men heeft de mogelijkheid willen openlaten om voor speciale gevallen een andere wijze van beslechting mogelijk te maken dan in dit artikel voorzien. Te dien einde is het laatste lid van het artikel opgenomen.

Artikel IX

Dit artikel opent de mogelijkheid, dat ook andere Staten tot de West-Europese Unie zullen toetreden; generlei geografische beperking is in het Verdrag opgenomen. Hoewel het Verdrag dus geenszins beoogt een gesloten regionaal blok te vormen tegenover alle overige Staten, moet anderzijds er wel op worden gewezen, dat het van belang zal zijn, dat deze aaneensluiting zich eerst enigszins consolideert en verdiept, alvorens wordt overgegaan tot toelating van andere Staten. Met name zullen overwegingen, die er toe hebben geleid aan dit Verdrag niet uitsluitend het karakter te geven van een bijstand tegen militaire agressie, en die gebaseerd waren op de ver doorgevoerde eenheid van belangen en doelstellingen der vijf Staten, er toe moeten voeren, zeer zorgvuldig de voor- en

nadelen te overwegen van toetreding van andere Staten tot de thans voorgestelde West-Europese Unie. Opneming van nieuwe deelnemers is krachtens het artikel alleen mogelijk bij eenstemmigheid van de vijf Staten. Voorzien wordt ook in de mogelijkheid dat voor een Staat, die toetreedt, het Verdrag slechts met zekere wijzigingen toepasselijk zal zijn. De thans gekozen vorm, waarbij verklaard wordt, dat toetreding kan geschieden op de voorwaarden, die tussen de Verdragstaten en de uitgenodigde Staat zullen worden overeengekomen, is gekozen om elke gevoeligheid bij toetredende Staten, wier toetreding van de vervulling van zekere voorwaarden zou worden afhankelijk gesteld, te vermijden.

Artikel X

Volgens dit artikel zal het Verdrag een geldigheidsduur hebben van 50 jaren. Opzegging gedurende die termijn is niet mogelijk. Bij alle verdragen, die tussen Staten worden gesloten bestaat de mogelijkheid — en die mogelijkheid wordt uiteraard groter naarmate het verdrag een langere geldigheidsduur heeft — dat zich veranderingen voordoen in de politieke verhoudingen of in de inwendige structuur van een der verdragsluitende Staten, die de voortzetting van de beoogde samenwerking in gevaar zouden brengen.

De instelling van een Consultatieve Raad in dit Verdrag kan ook in dit opzicht als een veiligheidsklep fungeren, omdat ieder der verdragsluitende partijen daardoor gelegenheid heeft met de deelgenoten aanstonds van dergelijke thans nog niet voorzienbare situaties, die zich hopenlijk niet zullen voordoen, overleg te plegen en in wederzijds vertrouwen een uitweg te vinden. In dit licht bezien, meenden de verdragsluitende partijen, dat geen aanleiding bestond om de geldigheidsduur te verkorten of speciale clausules voor beëindiging van het Verdrag in te lassen. Daardoor immers zou reeds aanstonds een twijfel worden uitgesproken, die de hechtheid van de beoogde samenwerkings-sfeer van het Verdrag zou kunnen verzwakken. De mogelijkheid is echter opengelaten in artikel IX, om bij toetreding van nieuwe Staten dit punt nader onder ogen te zien.

Het is wenselijk geacht het aantal authentieke talen tot het Frans en het Engels te beperken, teneinde daarmee te voorkomen, dat ingeval nieuwe Staten tot het Verdrag toetreden, aandrag kan worden uitgeoefend om ook nog andere teksten als authentiek te doen gelden. Wel is gestreefd naar eensluidendheid van de Nederlandse vertaling, die aan de Nederlandse en Belgische volksvertegenwoordigingen wordt overgelegd.

Gegeven de omstandigheden, waaronder dit Verdrag is tot stand gekomen en gezien het grote belang, dat de Verdragstaten aan het Verdrag hechten, is te Brussel overeengekomen, dat alle vijf partijen alles zullen doen om de inwerkingtreding van het Verdrag op uiterst korte termijn te bevorderen. Derhalve zal het gewenst zijn, dat de akte van bekrachtiging ook van Nederland spoedig te Brussel zal kunnen worden neergelegd.

De ondergetekende veroorloven zich, de hoop uit te spreken, dat beide Kamers van de Staten-Generaal daartoe haar medewerking zullen willen verlenen.

Bij de onderhandelingen, welke tot het Verdrag hebben geleid, hebben aan de Nederlandse delegatie uiteraard bij voortduring voor ogen gestaan de consequenties, welke uit de sluiting van het Verdrag zouden voortvloeien voor de gebiedsdelen overzee.

In verband met het feit, dat binnenkort de verhoudingen tot Indonesië, Suriname en Curaçao op een andere voet zullen worden geregeld, heeft de Nederlandse delegatie er van afgezien aan te dringen op het opnemen van speciale bepalingen, welke op de overzeese gebiedsdelen van de verdragsluitende partijen betrekking hadden. Bij de besprekingen is komen vast te staan, dat de gebieden overzee, waarmede de Verdragstaten door speciale banden zijn verbonden, slechts bij het Verdrag betrokken zullen worden geacht, voorzover zij zelf zulks al dan niet wenselijk oordelen.

De ruime arbeidssfeer, welke wordt voorzien in artikel VII van het Verdrag, biedt voor Nederland gelegenheid te allen tijde en op elk gebied de aandacht van de medeverdragsluitende partijen te vragen voor bepaalde desiderata van overzee en met goedvinden der andere verdragsluitende partijen deze gebieden nader bij de uitwerking te betrekken, indien zij dit mochten wensen en dit verlangen bij de andere verdragsluitende partijen weerklank vindt.

Met het oog op de bij dit wetsontwerp vereiste spoed heeft de Regering, zij het ook met groot leedwezen, afgezien van het horen

van de Staten van Suriname en Curaçao en zulks overeenkomstig artikel 50 van de Surinaamse en Curaçaose Staatsregelingen. Zeker zou de Regering, indien niet in het algemeen verlangen had bestaan het Verdrag binnen zeer korte termijn in werking te doen treden, tot de bovenbedoelde raadpleging zijn overgegaan. Wel heeft de Regering deze stukken ter kennis gebracht, zowel van de Luitenant-Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, als van de Gouverneurs van Suriname en Curaçao, teneinde met de opmerkingen, welke in Indonesië, Curaçao en Suriname worden gemaakt, zoveel mogelijk rekening te houden.

*De Minister-President, Minister van
Algemene Zaken,*

BEEL.

De Minister van Buitenlandse Zaken,

W. VAN BOETZELAER.

De Minister van Justitie,

J. H. VAN MAARSEVEEN.

De Minister van Binnenlandse Zaken,

WITTEMAN.

*De Minister van Onderwijs, Kunsten
en Wetenschappen,*

JOS. J. GIELEN.

De Minister van Financiën,

P. LIEFTINCK.

De Minister van Oorlog,

A. H. J. L. FIÉVEZ.

De Minister van Marine a.i.,

A. H. J. L. FIÉVEZ.

*De Minister van Wederopbouw
en Volkshuisvesting,*

IN 'T VELD.

De Minister van Verkeer en Waterstaat,

H. VOS.

De Minister van Economische Zaken,

VAN DEN BRINK.

*De Minister van Landbouw, Visserij
en Voedselvoorziening,*

MANSHOLT.

De Minister van Sociale Zaken,

W. DREES.

De Minister van Overzeese Gebiedsdelen,

J. A. JONKMAN.

De Minister zonder Portefeuille,

GÖTZEN.